

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-625/21 - 1

Kohtuasi C-625/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

8. oktoober 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. september 2021

Kassaator (algselt kostja):

VB

Vastustaja kassatsioonimenetluses (algselt hageja):

GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH

[...]

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) tegi kassatsioonikohtuna kohtuasjas hageja GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH, Schärding, [...] vs. kostja VB, [...] [...], 5271,33 euro lõplikus nõudes, kostja kassatsioonkaebust menetledes, mis oli esitatud apellatsioonikohtu Landesgericht Ried im Innkreis (liidumaa kohus Ried im Innkreis) tehtud 12. veebruari 2021. aasta otsuse peale kohtuasjas GZ 18 R 1/2lh-65, millega osaliselt muudeti ja osaliselt jäeti muutmata Bezirksgericht Braunau am Inni (Braunau am Inni esimese astme kohus) 27. novembri 2020. aasta otsus kohtuasjas GZ 2 C 128/18t-57, [...]

kohtumääruse:

A. Euroopa Liidu Kohtule esitatakse järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (edaspidi „direktiiv 93/13“) artikli 6 lõiget 1 ja

artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kaupleja lepingulise hüvitisnõude korral tarbija vastu, milles kaupleja tugineb tarbija õigustamatult lepingust taganemisele, on liikmesriigi dispositiivse õiguse kohaldamine juba siis välistatud, kui kaupleja tüüptingimused sisaldavad ebaõiglast lepingutingimust, mis lisaks liikmesriigi dispositiivsetele õigusnormidele annab kauplejale valikuõiguse nõuda lepingut rikkunud tarbijalt kindlasummalist hüvitist?

Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:

2. Kas liikmesriigi dispositiivse õiguse selline kohaldamine on ka sel juhul välistatud, kui kaupleja ei tugine tarbija vastu esitatavas kahjuhüvitisnõudes sellele lepingutingimusele?

Kui esimesele ja teisele küsimusele vastatakse jaatavalt:

3. Kas liidu õiguse nimetatud sätetega on vastuolus, et lepingutingimuse puhul, mis sisaldab mitut sätet (nt alternatiivseid sanktsioone lepingust õigustamatult taganemise korral), jäävad lepingusuhtes kehtima need lepingutingimuse osad, mis on igal juhul vastavuses liikmesriigi dispositiivse õigusega ning mida ei tule pidada ebaõiglaseks?

[...] [menetlus peatatakse]

Põhjendused

1 I. Faktilised asjaolud

- Hagejal, Schärdingis (Austria) asuval äriühingul, on sisustusstudio ja ta pakub muu hulgas müügiks ka sissehitatud kööke.
- Kostja on pensionär ja ta ostis 12. novembril 2017 Ried im Innkreis (Austria) toimunud ehitusmessil müügiletti kasutavalt hagejalt sisseehitatud köögi hinnaga 10 924,70 eurot. Lepingu aluseks olid hageja tüüptingimused, mille V punkt on sõnastatud järgmiselt (rõhutamine originaalis):

V. Lepingust taganemine

Vastuvõtuviivituse korral (VII punkt) või muudel olulistel põhjustel, nagu eelkõige kliendi pankroti korral või pankroti raugemisel vara puudumise tõttu ning kliendi makseviivituse korral, on meil juhul, kui mõlemad pooled ei ole lepingut veel täielikult täitnud, lepingust taganemise õigus. Lepingust taganemise korral kliendi süü tõttu on õigus nõuda valikuliselt kas kindlas summas kahjuhüvitist, mis moodustab **25% brutosummas, või tegelikult tekkinud kahju hüvitamist.**

Kliendi makseviivituse korral oleme me kõikidest teenuse osutamise ning tarnekohustustest vabastatud ja meil on õigus

veel tegemata tarned või teenused tegemata jätta ning nõuda **ettemakseid** või **tagatise**, või pärast sobiva täiendava tähtaja andmist lepingust taganeda.

Kui klient taganeb lepingust, ilma et ta oleks selleks õigustatud, või taotleb selle lõpetamist, siis on meil võimalik nõuda kas lepingu täitmist või nõustuda lepingu lõpetamisega; viimasel juhul on klient kohustatud meie valiku kohaselt maksma **kindlas summas kahjuhüvitist, mis moodustab 20% brutosummast, või hüvitama tegelikult tekkinud kahju**. Kui projekteerimistöid eraldi ei hüvitata, siis nõuame me müüja lepingust taganemise korral kõikidele vastavatele projekteerimisdokumentidele autoriõigust.

- 4 Kostja taganes lepingust 28. novembril 2017, kuna ta ei saanud osta seda maja, mille jaoks oli köök ette nähtud.
- 5 Müügilepingu täitmise korral oleks hageja kasum olnud kokku 5270,60 eurot.
- 6 **II. Menetluse senine käik**
- 7 Oma 14. mail 2018 esitatud hagi taotles hageja kostjalt lepingust tuleneva kahjuhüvitisena müügihinna tasumist, maha arvatud see, mille ta hoidis töö ärajäämise tõttu kokku. Müügilepingust taganemise tõttu olevat nõue, mille summaks määras hageja lõpuks 5270,60 eurot, sissenõutav. Hagejaks olev äriühing ei tuginenud kohtumenetluses oma nõudes oma tüüptingimustele, vaid (Austria) tsiviilõiguse dispositiivsetele sätetele.
- 8 Kostja oli menetluse algul veel seisukohal, et tal ei ole lepingust õigustatult taganemise tõttu kahju hüvitamise kohustust. Kolmanda astme kohtu menetluses ei ole see aga enam vaidluse all, et kostja on müügilepingust õigustamatult taganenud.
- 9 Kostja esitas lõpuks vastuväite, et tüüptingimused olid müügilepingu sisuks. V lepingutingimus (kolmas lõige) annab kauplejale tarbija õigustamatult lepingust taganemise korral valikuõiguse nõuda temalt kas kindlas summas – kuni 20% brutosummast – kahjuhüvitise maksmist või tegelikult tekkinud kahju hüvitamist. Kuna see lepingutingimus on ebaõiglane ning kahjustab kostjat kui tarbijat, siis on hagejal õigus saada maksimaalselt 20% tegelikust müügihinnast.
- 10 Esimese astme kohus mõistis hageja kasuks välja 20% brutomüügihinnast (2184,94 eurot) ja jättis ülejäänud osas hagi rahuldamata. Viidates Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) otsusele kohtusjas 3 Ob 237/16y kvalifitseeris esimese astme kohus V lepingutingimuse kolmanda lõigu lepingust taganemise hüvitise ebaoproportsionaalse suuruse tõttu tarbijat tõsiselt kahjustavaks. Nimetatud sätte müügilepingust täieliku väljajätmise korral tuleks hagejale (dispositiivse õiguse tõttu) aga tasuta lepingu täitmata jätmise hüvitisena 5270,60 eurot. Sellisel juhul oleks ebaõiglase tingimuse väljajätmisel tarbija suhtes „karistav“ toime.

Lepingutingimus jättis talle siiski mulje, et lepingust taganemisel tuleb tal hüvitisena tasuda maksimaalselt 20% brutomüügihinnast. Tarbija ei oodanud mingil juhul seda, et „tegelikult tekkinud kahju“ on lepingust taganemise korral ilma müüja igasuguse vastusooritusega peaaegu pool kokkulepitud hinnast. Sel põhjusel tuleks hagejale lepingu täitmata jätmise tõttu makstava hüvitise puhul piirduda 20%-ga brutomüügihinnast.

- 11 Apellatsioonikohus muutis kohtuotsust selliselt, et ta rahuldab hagi [...]. Tüüptingimustes esineva lepingutingimuse tühisus, mis ei puuduta mõlema poole peamisi lepingulisi kohustusi, ei saa viia lepingu tühisuseni. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleneb direktiivi 93/13 artikli 6 lõikest 1, et liikmesriikide kohtud peavad jätma ebaõiglasel lepingutingimused vaid kohaldamata, et need ei tekitaks tarbijale siduvaid tagajärgi, ilma et neil oleks õigust tingimuste sisu muuta. Asjaomane leping peab nimelt jääma ilma ühegi muu muudatuseta kui see, mis tuleneb ebaõiglaste lepingutingimuste kõrvaldamisest, põhimõtteliselt sel juhul kehtima, kui liikmesriigi õigusnormide kohaselt on lepingu selline jätkamine õiguslikult võimalik. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1 ei takista liikmesriigi kohtul lepinguõiguse põhimõtteid kohaldades ebaõiglast tingimust välja jätmast, asendades selle riigisisese õiguse dispositiivse normiga. Pigem on ebaõiglase tingimuse asendamine sellise õigusnormiga direktiivi 93/13 eesmärki arvestades täielikult õigustatud, sest see viib selleni, et leping võib hoolimata [ebaõiglase] tingimuse väljajätmisest edasi kehtida ja olla pooltele jätkuvalt siduv. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 eesmärk tühistada kõik ebaõiglase tingimusi sisaldavad lepingud. Lepingust taganemise tingimus, mis näeb ette seetõttu tekkinud tegeliku kahju hüvitamise, ning kajastab seega dispositiivseid õigusnorme, ei ole vastuolus heade kommetega. Lepingu „täitmata jätmise hüvitise piiramine“ 20%-ga brutomüügihinnast ei ole kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt tuleneb direktiivi 93/13 artikli 6 lõikest 1, et liikmesriikide kohtud peavad jätma ebaõiglase lepingutingimuse kohaldamata, ilma et neil oleks õigus tingimuse sisu muuta. Dispositiivsele õigusele tuginemine ei ole siinjuures takistatud. Hagejale on kostja õigustamatult lepingust taganemise tõttu tekkinud positiivne kahju.
- 12 Apellatsioonikohus andis tagantjärele loa esitada kassatsioonkaebus küsimuse kohta, kas kaupleja saab sellega vältida dispositiivse õiguse väljatõrjumist Euroopa Kohtu hiljutise kohtupraktika tähenduses (27. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus C-229/19 ja C-289/19), et ta ei tugine tarbija vastu ebaõiglastele lepingutingimustele.
- 13 Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) peab tegema otsuse kostja apellatsioonkaebuse peale esitatud kassatsioonkaebuse kohta.
- 14 Seejuures tuleb vastavalt madalamate kohtuastmete käsitlemisele (mille üle ka pooled ei vaidle) jätkata Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) kohtupraktikat (3 Ob 237/16y; RIS-Justiz RS0016914 [T63]), mille kohaselt tuleb kindlamääralise 20% brutomüügihinnast moodustava taganemishüvitise määramist kvalifitseerida hüvitise ebaoproportsionaalse suuruse tõttu tõsiselt

kahjustavaks tsiviilseadustiku (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „ABGB“) § 879 lõike 3 tähenduses (ja seega direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 tähenduses ebaõiglaseks).

- 15 Apellatsioonitsuse peale esitatud kassatsioonkaebuses esitab kostja põhjenduse, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei saa ebaõiglase lepingutingimuse väljajätmise korral kohaldada tarbija kahjuks dispositiivset õigusnormi. Lepingutingimuse tühisus tuleb kohtul omal algatusel kindlaks teha. Positiivset õigust ei saa ka siis kohaldada, kui kaupleja ei tugine sõnaselgelt tüüptingimusele.
- 16 Oma vastuses kassatsioonkaebusele osutab hageja ABGB §-s 921 seadusega reguleeritud kahjuhüvitisnõudele. Lepingutingimus, mis annab kauplejale õiguse esitada nimetatud, seaduses sätestatud kahjuhüvitisnõue, ei ole selles ulatuses mingil juhul õiguse kuritarvitamine. Lisaks oleks kummaline muuta dispositiivne õigus tarbijakaitse kattevarjus sisutühjaks.
- 17 Viidatud õigusnormis on sätestatud:

ABGB § 921

Lepingust taganemine ei piira õigust nõuda lepingu süülise täitmata jätmise tõttu tekitatud kahju hüvitamist. Juba saadud tasu tuleb sel viisil tagastada või hüvitada, et kumbki pool ei saa teise kahjust kasu.

- 18 Nimetatud säte annab võlausaldajale pärast lepingust taganemist täitmishuvil põhineva õiguse nõuda süüliselt tegutsevalt lepingupartnerilt kahjuhüvitist. Võlgnik peab hüvitama kõik kahjud, mis on võlausaldajale tekkinud lepingu süülise mittetäitmise tõttu.
- 19 Kui ebaõiglase tingimuse olemasolu kõrvale jätta, tuleks vaidlustatud kohtuotsus, millega mõisteti hageja kasuks välja lepingu täitmata jätmise tõttu tekkinud kahju, selle sätte (koostoimes Austria õiguse muude kahju hüvitamist käsitlevate sätetega) kohaselt igal juhul kinnitada.

20 III. Eelotsuse küsimused

- 21 Esimene küsimus:
- 22 Euroopa Kohus ei pidanud õigust tingimuse asendamiseks dispositiivse õigusega sel juhul probleemseks, kui lepingut ei ole ebaõiglase tingimuse ärajätmise korral enam võimalik täita (C-26/13, *Kásler*, punkt 85).
- 23 Lisaks selgitati näiteks kohtuotsuses *Unicaja Banco SA ja Caixabank SA*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, et ebaõiglase lepingutingimuse kustutamisest tuleneva lepingulünga kõrvaldamine dispositiivsele tarbijaõiguse sättele tuginemisega on siis lubatud, kui ebaõiglase tingimuse ilma asendamiseta kõrvaldamine kahjustaks tarbija õiguslikku olukorda.

- 24 Euroopa Kohus tõlgendas oma 27. jaanuari 2021. aasta kohtuotsuses *Dexia*, C-229/19 ja C-289/19, neid direktiivi 93/13 sätteid lõpuks nii, et kaupleja, kes müüjana on kehtestanud tarbijale lepingutingimuse, mille liikmesriigi kohus tunnistab ebaõiglaseks ja seega tühiseks, ei saa juhul, kui see leping saab ilma selle tingimuseeta kehtima jääda, nõuda hüvitist, mille näeb ette liikmesriigi dispositiivne õigusnorm, mis oleks olnud kohaldatav selle lepingutingimuse puudumisel (punkt 67). Euroopa Kohus põhjendas oma õiguslikku hinnangut sellega, et juhul kui liikmesriigi kohtul oleks lubatud sellises lepingus sisalduvate ebaõiglase tingimuste sisu muuta, võiks selline õigus kahjustada direktiivi 93/13 artikli 7 pikaajalist eesmärki. Niisugune õigus aitaks nimelt kaasa selle heidutava mõju (vt juba Euroopa Kohtu otsus *Kásler*, C-26/13, punkt 79) kõrvaldamisele, mida kauplejale avaldab juba ainuüksi võimalus, et tarbija suhtes selliseid tingimusi ei kohaldata, kuna kaupleja üritaks neid tingimusi endiselt kasutada, teades, et isegi kui need tunnistatakse kehtetuks, võib liikmesriigi kohus lepingut siiski vajaduse piires täiendada, mistõttu kaupleja huvid oleksid kaitstud (*Dexia*, punkt 64).
- 25 Viidatud kohtupraktikast saaks ka põhikohtuasja tarvis järeldada, et dispositiivsetele õigusnormidele ei või tugineda ebaõiglase ning seega mittekohaldatava tühise lepingutingimuse pelga olemasolu korral. Selline tulemus, et oma kohustused täitmata jätnud tarbija vabastatakse tema poolt süüliselt tekitatud kahju hüvitamisest, on aga diametraalselt vastuolus tsiviilõiguse ülesehitusega ja hinnangutega, mida iseloomustab lepingupoolte erinevate huvide õiglane tasakaalustamine. Ka Euroopa Kohus tõdeb, et liikmesriigi seadusandja tahab dispositiivse õiguse sätetega luua tasakaalu lepingupoolte huvide vahel (*Dziubak*, C-260/18, punkt 60). Seetõttu palutakse Euroopa Kohtult siinkohal selgitamist.
- 26 Teine küsimus:
- 27 Käesoleval juhul hinnata tulevat juhtumit iseloomustab vastupidiselt olukorrale, mis oli kohtuotsuse *Dexia* aluseks (vt punkt 64: „kaupleja üritaks neid tingimusi endiselt kasutada“), see, et lepingutingimusel ei ole hagi esemeks oleva nõude hindamisel tähtsust, sest esitatud hüvitisnõude puhul saab eranditult tugineda dispositiivse õiguse sätetele. Ka hageja tugines oma nõudes dispositiivsele õigusele ning mitte ebaõiglasele lepingutingimusele. Kostja vastu toimivas menetluses ei „kasutanud“ hageja lepingutingimust kohtuotsuse *Dexia* punkti 64 tähenduses, et oma nõudes sellele tugineda. Seetõttu ei pea eelotsusetaotluse esitanud kohus liikmesriigi dispositiivse õiguse kohaldamist põhikohtuasjas vaatamata asjaolule, et 20%-lise kindlas summas kahjuhüvitise määramine tuleb kvalifitseerida ebaõiglaseks, välistatuks.
- 28 See ei ole ka vastuolus lepingutingimuste tühisuse omal algatusel kindlakstegemise nõudega, kohe kui kohtule on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud (Euroopa Kohtu otsus *Gutiérrez Naranjo*, C-154/15, punkt 58 jj). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates puudutab see ainult neid lepingutingimusi, mis on vaidlusaluse nõude jaoks olulised. Tühisuse omal

algatusel kindlakstegemine peaks vastavalt sellele ainult siis tulema kõne alla, kui lepingutingimusel on hagi esemeks oleva nõude hindamise seisukohalt otsene tähtsus [...]. Ka siinkohal näib Euroopa Kohtu otsus olevat vajalik.

29 Kolmas küsimus:

30 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei või liikmesriigi kohus juhul, kui ta tuvastab, et kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu ebaõiglane tingimus on tühine, lepingut täiendada, muutes selle tingimuse sisu (Euroopa Kohtu otsus *Banco Español*, C-618/10, punkt 69 jj; *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika; *Dexia*, C-229/19 ja C-289/19, punkt 63). Ka Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) toetab (ka üksikmenetluses) seda „keeldu ebaõiglast tingimust lepingu kehtima jätmise eesmärgil ümber kujundada“ (RS0128735; RS0122168; RS0038205 [T20]).

31 Seejuures tuleb siiski selgitada, kas öeldu kehtib ka lepingutingimuste kohta, mida saab osadeks jagada. Põhikohtuasjas saab kaupleja V lepingutingimuse kolmandas lõigus sätestatud sanktsioone valikuliselt kasutada. Ebaõiglaseks kvalifitseeritava suure kindlas summas kahjuhüvitise nõudmise asemel teise võimalusena tegelikult tekkinud kahjule tuginemine ei ole problemaatiline, liiatigi kuna see on vastavuses dispositiivse õigusega. Siinjuures on vajalik Euroopa Kohtu selgitus, kas see on direktiiviga 93/13 vastuolus, kui sellisel juhul ei eeldata kogu tingimuse kehtetust.

32 [...]

33 [...] [menetlusõiguslikud kaalutlused, menetluse peatamine]

[...]

22. september 2021

[...]